

Um: Frumvarp til laga um breytingu á lögum um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum, nr. 46/1980, með síðari breytingum.

Samtökin Barnaheill fagna því að lagt hefur verið fyrir Alþingi frumvarp til laga um breytingu á lögum um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum nr. 46/1980, með vinnuvernd barna og ungmenna að markmiði. Einnig fögnum við því að í athugasemdum með frumvarpinu á bls. 4 og 5 er vísað í samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins auk annarra alþjóðasamninga sem Ísland hefur fullgilt þar sem kveðið er á um vinnuvernd barna og ungmenna.

Samkvæmt 3. mgr. 76 gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1994, sbr. 14 gr. stjksl. nr. 97/1995, skal börnum tryggð í lögum sú vernd og umönnun sem velferð þeirra krefst. Stjórnin er því sammála álitu nefndarinnar að betra sé að ná markmiðum tilskipunar ESB 94/33 um vinnuvernd barna og ungmenna með lögum og reglugerðum í stað þess að sett verði almenn lagaákvæði sem síðan verði útfærð í almennum kjarasamningum. Með þeim hætti fæst aukið réttaröryggi.

Ástæða er til að benda á nokkur atriði í frumvarpinu sem æskilegt væri að breyta. Notkun skilgreininganna ungmenni, barn og unglingur, sbr. 2. mgr. 1. gr. frumvarpsins, gerir ákvæði frumvarpsins óþarflega óskýr. Í Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna er hugtakið barn skilgreint sem einstaklingur yngri en 18 ára, nema hann nái fyrr lögræðisaldri samkvæmt þeim lögum sem hann lýtur. Í lögum nr. 58/1992, um vernd barna og ungmenna, er hugtakið barn skilgreint sem einstaklingur yngri en 16 ára og ungmenni einstaklingur á aldrinum 16 til 18 ára. Samkvæmt íslenskum rétti verður einstaklingur sjálfráða við 16 ára aldur og lögráða við 18 ára aldur. Að undanförunu hefur verið mikil umræða um það hér á landi hvort ekki beri að hækka sjálfræðisaldur í 18 ár. Í ljósi þeirrar umræðu mætti orða ákvæði frumvarpsins á einfaldari hátt þannig að almennt gildi verndarákvæðin um vinnu einstaklinga undir 18 ára aldri, sbr. 1. gr. frumvarpsins, en undantekningarákvæðin eigi við einstaklinga undir 13 ára, 14 ára eða 15 ára aldri, eftir því sem við á.

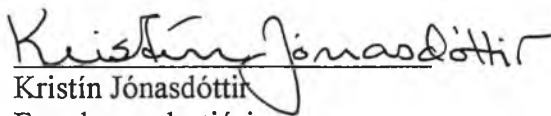
Ástæða er til að gera athugasemd við 2 mgr. 4. gr. frumvarpsins, sem veitir heimild til undanþágu á banni skv. 1. mgr. 4. gr. við vinnu ungmenna (þ.e. einstaklinga yngri en 18 ára) við hættulega aðstæður. Í 8. gr. tilskipunar ESB 94/33, sem 4. gr. frumvarpsins er sniðin eftir, er heimild til undanþágu þegar slíkt er “óhjákvæmilegt” vegna starfsnáms viðkomandi einstaklings. Samkvæmt 4. gr. frumvarpsins er heimild til undanþágu veitt þegar “nauðsynlegt” er vegna starfsnáms einstaklingsins. Telja verður að notkun orðsins

“óhjákvæmilegt” sé nákvæmara og komi betur til skila að um algjör undantekningartilfelli skuli vera að ræða. Einnig væri öruggara að fram kæmi í ákvæðinu sjálfu, að því einungis sé heimildin til undantekningar veitt, að öryggi viðkomandi og heilbrigði sé tryggt með því að láta vinnuna fara fram undir eftirliti hæfs einstaklings og undir fullkominni vernd.

Samkvæmt 1. gr. frumvarpsins er tekið fram að „ákvæði kaflans gilda ekki um tilfallandi vinnu eða vinnu sem varir í skamman tíma að því er varðar heimilisaðstoð á einkaheimilum eða vinnu í fjölskyldufyrirtækjum sem hvorki telst skaðleg né hættuleg ungmennum.” Í 2. gr. frumvarpsins kemur einnig fram að „Börn má ekki ráða til vinnu”. Samtökin spyrja hvort ástæða sé til að skilgreina betur hvað telst „tilfallandi vinna eða vinna sem varir í skamman tíma.”

Nú ber alls ekki að skilja samtökin svo að við teljum óhollt að börn og unglingar læri að vinna og taka ábyrgð, sérstaklega á sínu eigin heimili, undir handleiðslu sinna nánustu. Það hefur jafnvel verið bent á að slíku uppeldi sé ábótavant á Íslandi. Hins vegar telja samtökin að það sé munur á því hvort börn og unglingar eru að læra að taka ábyrgð undir eftirliti og á ábyrgð fullorðinna eða hvort ábyrgðinni er alfarið varpað yfir á herðar hins unga einstaklings. Í þessu ljósi vilja samtökin benda á að ef til vill er ástæða til að skilgreina betur hvað átt er við með „tilfallandi vinna”.

Virðingarfyllt,
f.h. Barnaheilla.

Kristín Jónasdóttir
Framkvæmdastjóri